

Fotografi: Inta Ruka

Way of life, People from Hälsingland

Hälsinglands museum, Hudiksvall, till 29 mars 2014

På uppdrag av Hälsinglands museum har den lettiska fotografen Inta Ruka porträtterat människor på landsbygden i Hälsingland. Hon har besökt fem gårdar, återvänt, lärt känna människorna på gårdarna och porträtterat dem. Hennes bild av livet på landet i Norrland skiljer sig avsevärt från den av avfolkning och nedgång präglade bild som normalt matas ut.

En förklaring kan vara att Inta Ruka ser människor som självständiga subjekt och inte som objekt eller offer. En annan att hennes uppdragsgivare styrt henne att ge en annan bild av Hälsingland än den vanligt förekommande.

Det här är det första fotoprojekt Inta Ruka arbetat med utanför Lettland. I utställningens skärmtexter framförs uppfattningen att det inte gör någon skillnad om hon fotograferar i sitt hemland eller utomlands. Jag håller inte med. Hälsingbilderna har inte samma djup, inte samma känsla, inte samma nostalgi som hennes lettiska bilder. Ett överraskningsmoment som finns i de lettiska bilderna saknas. Kanske är det för att jag själv känner till livet i Hälsingland. Men intrycket blir också att någonting inte riktigt stämmer. För mig ger utställningen en ytlig och tillrättalagd bild, även om fotografen ibland kommer under ytan och blottar sprickor i fasaden. Till exempel i bilderna på Matilda, fem år och hennes mamma som redan utsett dottern till att ta över gården, eller i bilderna på den åldrade barnmorskan Finn-Brita.

Inta Rukas bilder från Lettland visar fattiga människor i fattiga, omoderna miljöer som fungerar socialt. De kommer snart att kastas in i en modernitet där de får kämpa för att överleva på helt andra sätt än tidigare och där deras sociala sammanhang sannolikt kommer att slås sönder. De här bilderna är resultatet av självständiga fotoprojekt där Inta Ruka arbetar utan uppdragsgivare.

I Hälsingland har Inta Ruka fotograferat människor som vill leva på landsbygden och som står för det. Bilderna andas beslutsamhet, välbefinnande och framåtanda. De utstrålar någon sorts "hur man överlever på landet genom att driva eget företag"-energi.

I fotoboken Way of life, med bilder från utställningen, skriver museichef Gunilla Stenberg att bilden av Hälsingland är starkt präglad av rikt kulturarv och uråldriga traditioner. Men: "Dagens verklighet är andra berättelser om de människor som själva väljer landsbygden och som driver skogs- och jordbruk." Hälsinglands museum har varit Inta Rukas uppdragsgivare. Hur pass självständigt har hon kunnat jobba? Har hon blivit förelagd att fotografera "andra berättelser"? Är det i så fall rätt av en institution att bjuda in en

konstnär för att göra ett verk som ska passa in i institutionens egen agenda? Här tycks det tycks finnas två: att slå ett slag för fri företagsamhet som överlevnadskoncept för landsbygden, samt att fjärma sig från kulturarvet.

En intressant följdfråga är vilken roll den kulturella identiteten spelar för konstnärligt skapande. I utställningen Greetings from Sápmi som pågår på Jamtli i Östersund är det uppenbart att de samiska och norrländska konstnärerna i utställningen skapar utifrån sin kulturella identitet. Kan det vara så att Inta Ruka som konstnär är beroende av sina sammanhang och sin kulturella bakgrund i Lettland för att gång på gång överträffa sig själv?

Inta Ruka fick sitt genombrott på Venedigbiennalen 1999 med porträtt av människor i lettiska miljöer på väg att försvinna. Porträtten fördjupas av små handskrivna texter som gör att de får karaktären av kortnoveller. Att döma av Maud Nycanders dokumentärfilm om Inta Ruka, Fotografen från Riga, närmar hon sig människor mer som en hjälpsam vän än som en av världens ledande dokumentärfotografer.

Text: Karin Kämsby

Fakta: Inta Ruka arbetar med en äldre Rolleiflexkamera med mellanformatsfilm (Kodak Tmax 100, 400 iso). Hon använder stativ och befintligt ljus. Bilderna är framkallade och kopierade i mörkrum.

Fotoboken Way of life är utgiven på bokförlaget Arena

Inta Rukas fotoprojekt Dainas liv visas på Västerbottens museum till sommaren.

Maud Nycander har också gjort dokumentärfilmen Road's End om Inta Ruka.

Volym 2013-12-17